

5.8 Člověk a společnost

5.8.1 Dějepis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Hlavním posláním je rozvíjení vlastního historického vědomí jedince a uchování návaznosti historické paměti, pochopení souvislosti dějinných událostí a pramenů, chápání kulturní rozmanitosti světa a utváření pozitivního hodnotového systému. Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím zařazování dějin regionu.

Vyučovací předmět Dějepis se vyučuje jako samostatný předmět v 6. – 9. ročníku dvě hodiny týdně. V osmém ročníku se ve třídách s rozšířenou výukou tělesné výchovy vyučuje vyučovací předmět Dějepis jednu hodinu týdně.

Výuka probíhá většinou ve třídách. Součástí výuky jsou i návštěvy muzeí, historických památek a programů.

Vyučovací předmět Dějepis je úzce spjat s dalšími vyučovacími předměty:

Zeměpis – orientace v prostoru, územní rozsah států,

Matematika, Fyzika, Přírodopis, Chemie – vědecké poznatky, rozvoj vědy a techniky,

Výtvarná výchova – stavební slohy, umělecká díla, významní umělci,

Hudební výchova – vývoj hudebních projevů, významní skladatelé,

Český jazyk – významní spisovatelé a jejich tvorba,

Občanská výchova – člověk a společnost, stát a státní zřízení, lidská a občanská práva, volební systém,

Tělesná výchova – odkaz řecké kultury, olympijské hry,

Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni předmětu

Kompetence k učení

Učitel

- rozlišuje základní učivo a učivo rozšiřující, učí žáky rozlišovat podstatné od méně důležitého
- umožňuje ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcuje jejich tvořivost
- zadává úkoly, při kterých žáci vyhledávají a kombinují informace z různých zdrojů
- vede žáky k užívání správné terminologie a symboliky, vede k zamyšlení nad historickým vývojem
- uplatňuje individuální přístup k žákům

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- učí žáky pracovat s informacemi ze všech možných zdrojů (ústních, tištěných, mediálních, počítačových včetně internetu), získané informace vhodně využívat
- zařazuje metody, při kterých žáci sami docházejí k závěrům a řešením
- vede ke kritickému myšlení a logickému uvažování

Kompetence komunikativní

Učitel

- vede žáky k přesnému a výstižnému vyjadřování, věcnému argumentování, respektování názorů jiných
- podporuje přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami

Kompetence sociální a personální

Učitel

- zařazuje skupinovou práci
- učí žáky zastávat ve skupině různé role
- učí žáky kriticky zhodnotit práci celého týmu, vlastní i ostatních členů

Kompetence občanské

Učitel

- vede žáky k ohleduplnému a citlivému vztahu k lidem, tradicím, základnímu historickému a kulturnímu dědictví
- nabízí žákům vhodné kulturní a sportovní aktivity, podporuje zdravé soutěžení
- učí žáky správnému chápání principů a fungování demokracie
- učí žáky samostatně rozhodovat a nést důsledky za svá rozhodnutí

Kompetence pracovní

Učitel

- vede žáky k dodržování vymezených pravidel a k plnění svých povinností a závazků

Kompetence digitální

Učitel

- vede žáky k využívání digitálních zařízení a aplikací
- klade důraz na dodržování bezpečnostních pravidel
- vede žáky ke kritickému posuzování a vhodnému způsobu sdílení dat a informací
- ukazuje význam digitálních technologií pro lidskou společnost

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Dějepis – 6. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Člověk v dějinách			
- osvojí si práci s časovou přímkou - osvojí si základní periodizaci dějin - dokáže pracovat s pojmy prostor, čas - uvede příklady zdrojů informací o minulosti, pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány	Význam zkoumání dějin Získávání informací o dějinách Historické prameny Historický čas a prostor	Z – orientace na mapě	
Počátky lidské společnosti			
- rozpozná vývojová stadia člověka - charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu - pochopí neolitickou revoluci, vznik řemesel a oddělení od zemědělství jako podmínky pro rozvoj obchodu - chápe nerovnoměrnost vývoje v jednotlivých oblastech světa	Starší doba kamenná Mladší doba kamenná Doba kovů Naše země v období pravěku	Z – orientace na mapě Vv – pravěké malby, pojmy	MUV, OSV – vývoj člověka
Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury			
- rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem starověkých států - seznámí se s podstatou společenského uspořádání a projevy náboženských představ - učí se chápat formy státní moci - získá představu o životě a jednání osobností a společenských skupin - pochopí podstatu antické demokracie - uvede na konkrétních příkladech přínos antické kultury a zrod křesťanství	Starověký Východ - Mezopotámie - Egypt - Indie - Čína Řecko - kořeny řecké civilizace - archaické a klasické období Řím - formy vlády - vznik, rozkvet a pád římské říše - římská kultura - naše země, Evropa a její styky s antickým Středomořím	Z – orientace na mapě Čj – eposy, báje a pověsti Vv – malířství.. M– číselné soustavy F – fyzikální zákony	EV – příroda a první civilizace VDO – demokracie, despocie, tyranie, občanská práva MUV – sbližování a prolínání kulturních vlivů

Dějepis – 7. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Raný středověk			
-charakterizuje kulturu a společnost doby velkomoravské, rozpozná znaky románského slohu – uvede příklady této kultury v Čechách - objasní úlohu náboženské víry ve středověku - charakterizuje úlohu panovnických dynastií - časově rozdělí středověk - popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států	Raný středověk 5. – 12. století Časové rozdělení středověku Zrod nové Evropy Křesťanství v Evropě Slované Počátek českých dějin. Sámova říše Velká Morava Počátky českého státu Křesťanství v Čechách Vláda Přemyslovců Románský sloh a životní styl raného středověku	Vv – románský sloh (archit., soch., malířství) Čj – první písemné památky, české pověsti, kroniky Ov - národ, vlast, čeští církevní patroni Z – vznik evropských států	EV – zemědělství v raném středověku VEG – utváření nové Evropy
Vrcholný a pozdní středověk			
- vysvětlí změny ve způsobu života ve městech - na konkrétních příkladech charakterizuje gotickou kulturu - charakterizuje vládu Karla IV., význam universit - zhodnotí význam Husovy osobnosti - za pomoci mapy dokáže určit nejvýznamnější místa husitských bojů a jejich následky - popíše poměry v českých zemích v době vlády Jagellonců - porovná rozlohu našich zemí v jednotlivých etapách středověku - vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí - vymezí význam husitské tradice po český politický a kulturní život	Proměna středověké krajiny Gotický sloh Lucemburkové na českém trůně Na prahu husitské revoluce Husitské války Království dvojího lidu Český stát za vlády Jagellonců Evropa v pozdním středověku Stoletá válka	Čj – kroniky, doba Karla IV., rozvoj češtiny, Hus, rozvoj vzdělání Vv – gotické umění (stav., soch., malířství) Hv – gotická hudba, husitské písně Ov – náš region, Plzeň – královské středověké město	EV – historické památky doby gotické VEG - české země uprostřed Evropy, mírové poselství Jiřího z Poděbrad VDO – Magna charta 1215 – vznik parlamentu
Raný novověk			
- objasní podstatu humanismu - porovná způsob života středověkého a renesančního člověka - uvede nejvýznamnější představitele renesanční kultury - ukáže na mapě cesty zámořských plaveb a objasní jejich význam - popíše příčiny náboženských válek - vysvětlí příčiny změn ve společnosti v přechodu od středověké k novověké společnosti - vysvětlí znovuoobjevení	Hospodářské a společenské změny v Evropě 15. a 16. století Objevné cesty Civilizace Asie, Afriky, Ameriky Renesance a humanismus Reformace Evropské absolutistické monarchie Nástup Habsburků na český trůn	Vv – renesanční umění Hv – renesanční umění Z – zámořské objevy	EV – renesanční historické památky MEV – kulturní diferenciacie – objevné cesty OSV – principy humanismu a renesance

antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve			
---	--	--	--

Dějepis – 8. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Novověk – 1. polovina 17. století			
- charakterizuje postavení českých zemí v habsburské monarchii - vysvětlí vliv náboženství na život lidí v této době - charakterizuje roli českých zemí ve třicetileté válce - objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky	České království za Rudolfa II. Stavovské povstání a Bílá hora Evropa a třicetiletá válka Občanská válka v Anglii	Vv – sbírky Rudolfa II. (archit., soch., malířství) Čj – úpadek českého jazyka, Jan Amos Komenský Z – poloha evropských států	<u>MUV</u> – náboženský smír VDO – škola a stát
Novověk – od 2.pol. 17. století do konce 18. století			
- vysvětlí postavení českých zemí po třicetileté válce - chápe význam osvícenství jako významného myšlenkového předělu, který ovlivnil politický vývoj u nás, v Evropě i na americkém kontinentu - chápe pojem kolonie, uvědomí si význam boje za svobodu - charakterizuje vznik demokracie a kořeny rasismu na příkladu USA - objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie	Baroko a životní styl Upevňování vlády Habsburků po třicetileté válce Rozvoj vzdělanosti v době osvícenství České země za vlády Marie Terezie a Josefa II. Situace ve Francii, Rusku a Prusku, vzestup Velké Británie Boj amerických osad za nezávislost, vznik Spojených států amerických	Čj (lit.) – počátky národního obrození Vv – barokní umění (stav., soch., malířství) Hv – barokní hudba Ov – formy vlády, demokracie Z – USA	OSV – vztah k historickým památkám <u>VDO</u> – demokracie jako forma vlády – USA, Francie – revoluce (Listina práv a svobod, ústava)
Novověk od konce 18. stol. do r. 1914 (19. století)			
- vysvětlí význam francouzské revoluce - objasní vliv osobnosti Napoleona I. na vývoj Evropy, srovná vývoj Anglie a ostatních států Evropy - popíše rozvoj průmyslové výroby a její vliv na společnost - vysvětlí pojem národní obrození, uvede souvislost s evropským vývojem a zvláštnosti českého procesu - porovná příčiny a výsledky revoluce 1848 - uvede hlavní znaky bachovského absolutismu a příčinu jeho pádu - vysvětlí, co se změnilo vznikem Rakouska Uherska - vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrností vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla	Velká francouzská revoluce, její průběh a význam pro Francii i evropské dějiny Napoleonské války a jejich důsledky Průmyslová revoluce, modernizace společnosti, změna sociální struktury Národní a osvobozenecská hnutí v Evropě, pojem vlastenectví a požadavek národa na svobodný rozvoj Utváření novodobého českého národa Revoluční rok 1848 v Evropě a v Čechách Postavení českých zemí v habsburské monarchii ve 2. pol. 19. stol., základní rysy české politiky, její představitelé Česká kultura v 19.stol. Národní divadlo	Vv, Hv – klasicismus, romantismus (stav., soch., mal., hudba), umění 2. pol. 19. stol. a přelomu 19. a 20. stol. Čj (lit) – národní obrození, romantismus, čeští spisovatelé 19. století Z – evropské státy F – technické vynálezy	VDO – občanská společnost EV – prům. revoluce – dopad na živ. prostředí a přírodní zdroje, tech. vynálezy MEV – NO – obroda českého jazyka, knihy, noviny... MUV – rasismus – otrokářství v USA VEG – utváření novodobých evropských států

Dějepis – 9. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Moderní doba 1914 - 1939			
<ul style="list-style-type: none"> - učí se chápat 1. pol. 20. stol. jako období dvou nejničivějších světových válek - popíše události v Rusku vrcholící říjnovou revolucí a vysvětlí jejich vliv na ukončení války - charakterizuje okolnosti vzniku Československa, jeho vnitřní a zahraniční situaci v období první republiky - vysvětlí Versailleský systém a problémy jeho funkčnosti - uvědomí si změnu mezinárodněpolitických vztahů vznikem komunistického režimu, totalitarismu a vypjatého nacionalismu - objasní souvislost mezi nepříznivým stavem ekonomiky a tendencí řešit problémy extrémními způsoby - seznámí se s vnitřní a zahraniční politikou Československa v období druhé republiky, protektorátu - učí se účtět k odkazu účastníků odboje - zhodnotí postavení Československa, charakterizuje jeho polit. systém, jeho problémy, klady a nedostatky demokracie - chápe historický rozměr pojmů nacionalismus, extremismus, agrese 	<p>Příčiny a průběh první světové války První světová válka a naše země Situace v Rusku, ruské revoluce Vznik Československa, hospodářsko-politický rozvoj republiky, sociální a národnostní problémy Versailleský systém, mezinárodně politická situace Evropy ve 20. letech Počátky fašistického hnutí SSSR v meziválečném období Světová hospodářská krize a její důsledky První projevy fašistické agrese, vznik válečných ohnisek Kultura, věda a technika před vypuknutím 2. světové války Cesta k Mnichovu, Mnichovská dohoda a její důsledky Druhá republika</p>	<p>Ov – problémy lidské neshášenlivosti - životní názor (náboženství) Čj (lit.) – literatura 1. pol. 20. stol. Vv, Hv – umění 1. pol. 20. stol.</p>	<p>VDO – vznik totalitního zřízení, volební systém, formy vlády, ČSR – Češi x Němci x Židé MEV – propaganda VEG – 1. a 2. sv. válka jako mezníky vývoje, vznik SN MUV – rasismus 20.st., lid. solidarita během válek EV – prům. revoluce a živ. prostředí, tech. vynálezy</p>
2. světová válka a její důsledky			
<ul style="list-style-type: none"> - přehledně popíše vývoj válečných operací, uvede základní časové mezníky a místa nejvýznamnějších válečných operací - vyjmenuje představitele tzv. silné trojky, vysvětlí pojem protihitlerovská koalice, její hlavní zásady a cíle - uvede hlavní body diplomatických jednání na hlavních konferencích – Teherán, Jalta, Postupim - popíše poválečné uspořádání světa, situaci v Německu a Československu - vysvětlí antisemitismus, 	<p>Průběh druhé světové války Domácí a zahraniční odboj Mezinárodní konference a poválečné uspořádání světa</p>	<p>Čj – odraz světové války v literatuře Z – orientace na mapě Ov – problémy lidské neshášenlivosti</p>	<p>OSV+VDO – holocaust VEG – OSN VDO – totalit. režim MEV – propaganda</p>

rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv			
Moderní doba 1945 - současnost			
<ul style="list-style-type: none"> - popíše poválečný vývoj Československa, který vyústil v únorové události 1948 - chápe možnost různé interpretace historických faktů a nutnost kritického přístupu k interpretacím - rozpozná znaky totalitní společnosti - charakterizuje pojem studená válka a popíše její znaky - uvede příklady rozpadu koloniálního systému a vyvodí vliv tohoto fenoménu na světové dění - uvědomí si nutnost respektovat identitu druhých - seznámí se s vnitřní situací v naší republice (popíše události r. 1968) - popíše postupný rozpad východního bloku rozkladem komunistických systémů - seznámí se s vnitřní situací v Československu v roce 1989 a s vývojem v 90. letech – vznik České republiky - vysvětlí ustavení demokrat. režimu - vliv médií na každodenní život a politické dění - ujasnění si začlenění České republiky do integračního procesu (vstup do EU) - zhodnotí postavení Československa v mezinárodních souvislostech - porozumí problémům existence bipolárního světa - srovná komunistický totalitní model s modelem demokracie v západních zemích, zformuluje základní rozdíly - charakterizuje problémy současného světa 	<p>Poválečné Československo v letech 1945 – 1948 Únorový převrat 1948 Postavení Československa a jeho postupné začleňování do sféry vlivu SSSR, projevy sovětizace Československa ve všech oblastech společenského života i v každodenním životě lidí Studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků Rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět Vnitřní situace v zemích východního bloku (krizové projevy), charakteristika západních zemí (na vybraných příkladech) Vývoj USA Krise sovětského impéria a „perestrojka“ Obnova demokracie ve východní Evropě a „sametová revoluce“ Rozpad Československa, vznik České republiky Česká republika na přelomu tisíciletí Technika, věda a kultura ve 2. pol. 20. stol., evropská integrace, globalizace</p>	<p>Ov – mezinárodní organizace, mezinárodní vztahy Z – orientace na mapě, charakteristika jednotlivých oblastí Čj (lit.) – literatura 2. pol. 20. stol. Vv, Hv – umění 2. pol. 20. stol.</p>	<p>VDO – Československo a komunismus, formy vlády, Listina práv a svobod a Charta 77 VEG – Východ x Západ, NATO, Varšavská smlouva EV – zásahy do přírod. poměrů (SSSR)</p> <p>VDO – formy vlády</p> <p>VEG – revoluce 1989, začlenění České republiky do integračního procesu – vstup do EU MEV – sdělovací prostředky a politika</p>